

Johan Axhamn

SUI GENERIS-SKYDD FÖR
DATABASER

MercurIUS

Adress till förlaget:

MercurIUS Förlags AB

Handelshögskolan i Stockholm

Centre for Law

Box 6501

113 83 STOCKHOLM

Beställningar:

EFI Publications

MercurIUS Förlags AB, Handelshögskolan i Stockholm

Telefax: 08-316270

e-post: EFI.publications@hhs.se

Sui generis-skydd för databaser

Johan Axhamn

ISBN 91-975084-6-2

© 2006 Författaren och MercurIUS Förlags AB

Illustration på omslaget av Pontus Castenfors

Tryck: Erlanders Infologistics Väst AB 2006

Att mångfaldiga innehållet i denna, helt eller delvis annat än för privat bruk, utan medgivande av MercurIUS Förlags AB, är förbjudet enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande, såsom tryckning, kopiering, bandinspelning etc.

Förord

Centrum för Immaterialrätt och Medierätt (CIM) inrättades 1988 i syfte att initiera och genomföra forskningsprojekt samt bedriva kurser och seminarier inom områdena för immaterial- och medierätt samt angränsande marknadsrättsliga frågor inom ramen för rättsvetenskapliga institutionen vid Handelshögskolan i Stockholm. Verksamheten omfattar även utgivning av skrifter inom serien MercurMEDIA.

Denna undersökning fokuserar på det skydd som ges åt framställare av databaser, eller *sammanställningar* med en traditionell benämning. Digitaliseringen, i kombination med upphovsrättens oförmåga att skydda annat än originella alster, har medfört att databaser är i behov av en ny skyddsform, eftersom den investering som krävs för att framställa en databas ofta utgörs av betydande finansiella och mänskliga insatser. Europaparlamentets och Rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser syftade till att möta denna utmaning. Direktivets centrala bestämmelse är den nya rätt av sitt eget slag, en rätt *sui generis*, som är ägnad att skydda databasproducentens investering. Före implementeringen av databasdirektivet i svensk rätt fanns i 49 § svenska upphovsrättslagen ett skydd mot *eftergörande* av kataloger, tabeller eller annat arbete som bestod av ett stort antal uppgifter. Direktivets *sui generis*-rätt kom att inarbetas i nämnda lagrum. Ämnesvalet för framställningen kan således ses i ett större perspektiv där upphovsrättens europeisering och funktion som industriellt rättsskydd samvarierar med digitaliseringens inverkan på informationsbearbetning.

Särskilt tack riktas till professor Per Jonas Nordell och professor emeritus Gunnar Karnell som läst manuskript och givit värdefulla synpunkter, Mirja Colt som läst korrektur på manus, samt docent Lars Henriksson som hjälpt till att förvandla mitt manuskript till färdig bok. Tack också till Stiftelsen MercurIUS förlag, vars generösa bidrag möjliggjort tryckning.

Eventuella brister i manuset må dock tillskrivas författarens tillägg och ändringar i bokens produktionsskede.

Framställningen speglar det svenska rättsläget i juni 2006.

Stockholm i juli 2006

Johan Axhamn

Innehållsförteckning

Förord	5
Förkortningar	11
1. Inledning	13
1.1 Ökat intresse för skydd av databaser	13
1.1.1 Upphovsrättens territoriella begränsning	14
1.1.2 Feist-avgörandet	18
1.1.3 Digitalisering	19
1.2 Databasdirektivet	21
1.2.1 Den svenska implementeringen av databasdirektivet	25
1.2.2 Förändrad rättskällelära	26
1.3 Den fortsatta framställningen	29
2. Databasdirektivet	31
2.1 Databasdirektivets tillkomst och dess tillämpning i rättspraxis	31
2.1.1 Praxis från EGD	34
2.1.2 Språk	36
2.1.3 Grönboken från 1988	37
2.1.4 Första utkastet till direktiv	38
2.1.5 Den sociala och ekonomiska kommitténs yttrande	40
2.1.6 Parlamentets tillägg	42
2.1.7 Rådets Gemensamma ståndpunkt	42
2.2 Databasdirektivets tillämpningsområde	43
2.2.1 Avgränsning mot andra bestämmelser	47
2.3 Sui generis-rätten	48
2.3.1 Skyddsförutsättning – väsentlig investering	50
2.3.1.1 Anskaffning, granskning och presentation	50
2.3.2 Intrångskriterier – utdrag och återanvändning	57
2.3.3 Kvalitativt och kvantitativt väsentlig del	62

Innehållsförteckning

2.3.4	Återkommande och systematiska utdrag och återanvändningar	69
2.3.5	Undantag från sui generis-rätten.....	72
2.3.6	Skyddstid.....	73
2.3.7	Innehavare av sui generis-rätt.....	74
2.3.8	Den fortsatta tillämpningen av andra bestämmelser	74
2.4	Sammanfattande kommentar.....	75
3.	Implementeringen av sui generis-rätten i svensk rätt.....	79
3.1	Upphovsrättsliga grundprinciper.....	79
3.1.1	Den äldre katalogregeln och dess förhållande till upphovsrätten	80
3.2	49 § URL efter genomförandet av databasdirektivet	86
3.2.1	49 § URL i relation till databasdirektivets omfattning	88
3.2.1.1	Databasdirektivets tillämpningsområde	89
3.2.1.2	Databasdirektivets harmoniseringsmetod – tvingande och frivilliga bestämmelser	92
3.2.2	Implementering av sui generis-rätten.....	96
3.2.2.1	Utdrag och återanvändning	98
3.2.2.2	Väsentlig del av innehållet	101
3.2.2.3	Systematiska och återkommande utdrag eller återanvändningar	101
3.2.2.4	Inskränkningar i sui generis-rätten	102
3.2.2.4.1	Den behörige användarens rättigheter och skyldigheter.....	102
3.2.2.4.2	Direktivets undantag från sui generis-rätten	104
3.2.2.4.3	Rätt till utdrag för enskilt bruk	104
3.2.2.4.4	Utdrag i belysande syfte inom under- visning eller vetenskaplig forskning	107
3.2.2.4.5	Administrativt förfarande och dylikt	108
3.2.2.4.6	Traditionella undantag till den äldre katalogregeln	108
3.2.2.5	Kommentar till inskränkningarna i 49 § URL	111
3.2.3	Skyddstid.....	111
3.2.4	Skyddssubjektet	112
3.2.5	Tillämpning i tiden	112
3.3	Sammanfattande kommentar.....	113
4.	49 § URL i förhållande till artiklarna 28 och 30 EG.....	117
4.1	Territorialitetsprincipen och artiklarna 28 och 30 EG	117
4.2	Förenligheten av 49 § URL med artiklarna 28 och 30 EG	123

Innehållsförteckning

5. Databasdirektivets indirekta effekt	125
5.1 Direkt och indirekt effekt av direktiv	125
5.1.1 Direktivkonform tolkning i svensk rättspraxis	131
5.1.2 Direktivkonform tolkning av 49 § URL.....	132
5.1.2.1 Två skilda skyddsföremål.....	133
6. Avslutande synpunkter och diskussion	137
6.1 Utformningen av databasdirektivet.....	137
6.2 Genomförandet av sui generis-rätten i svensk rätt.....	140
6.3 Katalogregeln i ljuset av sui generis-rätten.....	141
Källor	143
Åberopad rättspraxis	157
Sakregister	165